Literatuur:

Perceptie van de eenwording

Wendeliteratuur 1990-2015

De val van de Berlijnse Muur in 1989 maakte de weg vrij voor de Duitse eenwording een jaar later. De hereniging en de daarmee samenhangende politieke veranderingen domineerden jarenlang het Duitse culturele landschap. Hoe ernstig en intensief of juist luchtig en afstandelijk de literaire benadering is, hangt af van de leeftijd en afkomst van de schrijver.

Ten tijde van de DDR legden veel Oost-Duitse schrijvers zich niet bij de almacht van de communistische partij SED neer. Ook tijdens en na de *Wende* hadden zij een kritische houding in hun literaire werk. Schrijvers als Christa Wolf, Heiner Müller, Wolfgang Hilbig, Volker Braun en Stefan Heym brachten de angst naar voren voor het verlies van moeizaam opgebouwde socialistische waarden: de 'Ausverkauf unserer Werte' (uitverkoop van onze waarden) zoals Christa Wolf het in 1990 in een pamflet verwoordde. Zij konden zich namelijk wel vaak in het socialisme vinden, ook al verfoeiden zij het totalitaire SED-regime. In werk van schrijvers met deze achtergrond schemert vaak bitterheid door over de imperfectie van de verschillende maatschappelijke systemen waarin zij leefden.

Andere *Wende*-verschijnselen zijn minder ideologisch en meer praktisch van aard. Bijvoorbeeld de omgang met de markteconomie. In Christoph Heins 'Willenbrock' (2000) en Jens Sparschuhs 'Zimmerspringbrunnen' (1995) worstelen de hoofdpersonen onwennig met hun pas verworven bestaan als ondernemer.

Peter Schneider geeft in 'Eduards Heimkehr' (1999) een inkijkje in de chaos op de huizenmarkt die na de hereniging ontstond. Na de val van de Muur denkt hoofdpersoon Eduard zijn geërfde eigendom – een huis – makkelijk op te kunnen eisen. Hij reist naar voormalig Oost-Berlijn, waar alles ingewikkelder blijkt dan verwacht: het huis is bewoond, er zijn meerdere aanspraken op eigendom, maar als er schade is, worden de kosten op Eduard verhaald.

Uwe Timm en Sven Regener zijn schrijvers die de eenwording vanuit een West-Duits perspectief benaderen. Regeners hoofdpersoon Lehmann loopt 's nachts dronken door de West-Berlijnse wijk Kreuzberg als de Muur valt. In 'Johannisnacht' (1996) van Timm reist de hoofdpersoon naar het Berlijn van na hereniging en verbaast zich over de veelzijdigheid en de snelle groei van de stad. Beide romans

hebben gemeen dat ze afstand houden tot het thema en minder emotioneel beladen zijn.

Dit is een artikel gedownload via duitslandinstituut.nl.

Artikel: https://duitslandinstituut.nl/naslagwerk/1541/perceptie-van-de-eenwording